

DENEGATIO IUSTITIAE AKO DÔSLEDOK NEUPLATNENIA OSOBITNEJ POUČOVACEJ POVINNOSTI

Neuplatnenie osobitnej poučovacej povinnosti všeobecným súdom môže v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci predstavovať závadný procesný postup, ktorým sa sťažovateľovi ako účastníkovi konania znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu procesno-právny kódex priznáva na účely ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. V konečnom dôsledku tak môže z dôvodu neuplatnenia osobitnej poučovacej povinnosti dôjsť k zásahu do podstaty základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a jeho práva na spravodlivé súdne konanie s účinkami denegatio iustitiae.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 675/2016 z 12. januára 2017)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. januára 2017 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) o sťažnosti Ing. M. B., zastúpeného advokátom Ľubomírom Samuelom prom. práv., Horná 27, Banská Bystrica, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 v spojení s čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 161/2015 zo 14. decembra 2015, za účasti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva Ing. M. B. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom podľa čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 161/2015 zo 14. decembra 2015 **p o r u š e n é b o l i .**

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 161/2015 zo 14. decembra 2015 **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

3. Ing. M. B. **p r i z n á v a** úhradu trov právneho zastúpenia v sume 303,16 € (slovom tristotri eur a šesťnásť centov), ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť na účet jeho právneho zástupcu Ľubomíra Samuela prom. práv., Horná 27, Banská Bystrica, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. marca 2016 doručená sťažnosť Ing. M. B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Ľubomírom Samuelom prom. práv., Horná 27, Banská Bystrica, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 v spojení s čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 Co 511/2012 z 30. septembra 2014 (ďalej len „napadnutý rozsudok“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Cdo 161/2015 zo 14. decembra 2015 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ bol účastníkom konania vedeného Okresným súdom Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 21 C 95/2010 v postavení žalobcu, v ktorom sa domáhal proti Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej aj „žalovaný“) náhrady škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zodpovednosti za škodu“). Svojou žalobou sa sťažovateľ domáhal proti žalovanému zaplattenia sumy 3 429,29 € s príslušenstvom z titulu náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 21 C 95/2010 z 9. októbra 2012 (ďalej len „rozsudok z 9. októbra 2012“) žalobu zamietol s odôvodnením, že sťažovateľ *„sa náhrady domáhal voči Ministerstvu spravodlivosti SR a nie Slovenskej republike, v zastúpení Ministerstva spravodlivosti SR. Sťažovateľ voči uvedenému rozsudku podal odvolanie, v ktorom už žalovaný subjekt opravil na Slovenskú republiku – Ministerstvo spravodlivosti SR (orgán konajúci v mene štátu).“*

Krajský súd napadnutým rozsudkom rozsudok okresného súdu z 9. októbra 2012 potvrdil ako správny bez toho, že by si *„všimol opravu žalovaného subjektu v podanom odvolaní. Zároveň dodal, že týmto postupom neodníma sťažovateľovi možnosť konať pred súdom, lebo do tejto procesnej situácie sa dostal svojim pričinením.“*

Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, ktoré najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol ako neprípustné.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uvádza:

„... Aj rozsah poučovacej povinnosti, ústavne zakotvenej v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, bez ohľadu na povahu či predmet konania, má byť primeraný situácii a brať do úvahy všetky okolnosti prípadu. Nie je síce vecou súdu, aby žalobcu poučovali o hmotnom práve, ale určite je jeho povinnosťou neuplatňovať pozitivistický prístup nad podstatu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, ako aj nad hľadanie individuálnej spravodlivosti... Poučovacia povinnosť vystupuje do popredia hlavne v takýchto prípadoch zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú občanovi nezákonným súdnym rozhodnutím v zmysle čl. 46 ods. 3 Ústavy SR, najmä keď štát sám za seba konať nemôže, ale vždy za neho koná určitá organizačná zložka, v tomto prípade ministerstvo spravodlivosti, ktoré žalobca označil za žalovaného. Preto v danej veci obstála aj poučovacia povinnosť súdu vo väzbe na správne určený žalovaný procesný subjekt tak, aby sa urobilo zadosť zákonu č. 514/2003 Z. z., najmä keď za štát od predbežného prerokovania návrhu podľa § 15 cit. zákona, konalo ministerstvo spravodlivosti. Tento nesprávny postup, uvažovaný z hľadiska zachovania postupu súdu určeného § 95 v spojení s § 211 OSP, sa prejavil v priebehu konania negatívne /nekonanie so štátom/, v čom treba vidieť vadu konania uvedenú v ustanovení § 237 písm. f) OSP.“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„a) Základné práva Ing. M. B., garantované čl. 46 ods. 1, 3 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru v spojení s čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Dohovoru, rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 30. 9. 2014, sp. zn. 8 Co 511/2012 a uznesením Najvyššieho súdu SR zo dňa 14. 12. 2015 sp. zn. 2 Cdo 161/2015 boli porušené.

b) Uvedený rozsudok Krajského súdu v Bratislave a uznesenie Najvyššieho súdu SR zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

c) Krajský súd v Bratislave je povinný zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov konania 303,16 EUR...“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 675/2016-9 z 8. septembra 2016 ju v časti namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 v spojení s čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 v spojení s čl. 1 dodatkového protokolu uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 161/2015 zo 14. decembra 2015 prijal na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

Po prijatí časti sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedníčku najvyššieho súdu, aby sa vyjadrila k sťažnosti a zároveň oznámila, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Predsedníčka najvyššieho súdu v prípise sp. zn. KP 3/2016-67, Cpj 30/2016 z 26. Októbra 2016 doručenom ústavnému súdu 2. novembra 2016 uviedla tieto skutočnosti:

„Návrh sťažovateľa, ktorým sa domáhal náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu, bol súdom prvého stupňa zamietnutý z dôvodu nesprávnej vecnej legitimácie odporcu.

Sťažovateľ sa svojím odvolaním proti rozsudku súdu prvého stupňa domáhal jeho zrušenia a vrátenia veci mu na ďalšie konanie dôvodiac, že bolo povinnosťou súdu ho poučiť o oprave jeho podania, resp. návrhu vo vzťahu k pomenovaniu odporcu. Navyše súdu boli zrejmé okolnosti jeho návrhu a mal brať na zreteľ jeho skutočnú vôľu, nie rozpory v jej prejave. Odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny. Dôvody jeho rozhodnutia sú zákonné a vecne správne. Skoncipované odvolanie nebolo možné vnímať ako „opravu“ návrhu sťažovateľa a takto k nej ani odvolací súd nepristúpil. V skutočnosti sťažovateľ len vo všeobecnosti v odvolaní uviedol ako odporcu štát - Slovenskú republiku, t. j. bez toho, aby účinne požiadal odvolací súd o pripustenie ďalšieho odporcu do konania, resp. jeho zámenu. V takom prípade, by odvolací súd len prasto poukázal na ustanovenie § 216 O. s. p., z ktorého jednoznačne vyplýva, že ustanovenie § 92 ods. 1 a 4 O. s. p. pre odvolacie konanie neplatí.

Odvolací súd jasne a zrozumiteľne reagoval na všetky podstatné argumenty sťažovateľa - opísal podstatu vecnej legitimácie, jej hmotnoprávny charakter a nemožnosť súdu poskytnúť poučenie navrhovateľovi. Pristúpenie účastníka alebo zámena účastníka konania (nominatio auctoris) je totiž možná výlučne na návrh účastníkov (a s ich súhlasom), súd ju sám z úradnej povinnosti nenariaďuje. Odpovede, ktoré odvolací súd poskytoval sťažovateľovi na jeho odvolacie námietky, spĺňajú kritéria práva na spravodlivý proces.

Nad rámec dôvodov uvádzaných odvolacím súdom dovolací súd vo svojom rozhodnutí reagoval v podstatnej miere na obe námietky sťažovateľa („oprava“ jeho návrhu v osobe odporcu a absencia poučenia zo strany súdu prvého stupňa). Bez toho, aby bolo potrebné rekapitulovať odôvodnenie napádaného uznesenia dovolacieho súdu, treba zdôrazniť, že postup podľa § 92 ods. 1 a 4 O. s. p. je právom navrhovateľa, ktorý nesie zodpovednosť za

dôsledky s tým spojené. Poučenie súdu o tom, či má alebo nemá byť žalovaný ešte ďalší žalovaný, však zreteľne z medzí procesných pravidiel, ktorých sa poučovacia povinnosť súdu výlučne týka, vybočuje. V opačnom prípade by súd nemohol vystupovať ako nestranný orgán a poučením by zakladal nerovnosť medzi účastníkmi občianskeho súdneho konania (podobne napr. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 56/1995, či rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30 Cdo 4947/2007, 29 Cdo 2494/1999). Dovolací súd v stručnosti poukázal na platnú súdnu judikatúru v podmienkach Slovenskej republiky a objasnil dôvody, pre ktoré nebolo možné konštatovať odňatie možnosti sťažovateľa konať pred súdom.»

Predseda Najvyššieho súdu zároveň ústavnému súdu oznámila, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Dňa 4. novembra 2016 ústavný súd zaslal sťažnosť a vyjadrenie predsedníčky Najvyššieho súdu z 26. októbra 2016 žalovanému ako osobe, ktorá môže byť rozhodnutím vo veci sťažnosti dotknutá na svojich právach na prípadné zaujatie stanoviska.

Žalovaný v podaní doručenom ústavnému súdu 23. novembra 2016 k sťažnosti a k vyjadreniu predsedníčky Najvyššieho súdu uviedol:

«Z napadnutého uznesenia vyplýva, že sa najvyšší súd vysporiadal s námietkou sťažovateľa ohľadom nesprávneho právneho posúdenia otázky pasívnej legitímácie žalovaného, poukazujúc aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 70/2008 zo dňa 22. júla 2008, keď konštatoval, že právne posúdenie veci súdom v súvislosti s nastolenou otázkou vecnej legitímácie je realizáciou jeho rozhodovacej činnosti a preto nemôže zakladať dôvod prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. f) OSP, lebo súd svojím rozhodovaním neporušil žiadnu procesnú povinnosť. Dovolací súd pritom z tohto ohľadu ani rozhodnutie neposudzoval a súčasne nevzhliadol ani prípustnosť dovolania podľa § 238 OSP. Uvedenú argumentáciu Najvyššieho súdu k námietke sťažovateľa považuje Ministerstvo spravodlivosti SR za ústavne akceptovateľnú a konformnú aj s právnymi názormi vyslovenými v doterajšej judikatúre ústavného súdu. Ústavný súd totiž vo svojej doterajšej judikatúre viackrát vyslovil, že „skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody“ (podobne aj I. ÚS 13/00, I. ÚS 20/03, IV. ÚS 43/04). Najvyšší súd prostredníctvom výkladu patriaceho do jeho výlučnej právomoci, posúdením relevantnej právnej úpravy ustanovenia § 237 písm. f) OSP v kontexte posúdenia otázky pasívnej vecnej legitímácie, dospel k právnemu záveru, že sťažovateľom označený dovolací dôvod nie je daný, pretože v dovolacom konaní nevyšli najavo procesné vady. Výsledok predloženej interpretácie možno považovať za dostatočný, majúci základ v aplikovanej právnej úprave a ak posúdenie Najvyššieho súdu nie je v súlade s názorom sťažovateľa, tento postup nie je odňatím možnosti konať pred súdom.

Pokiaľ ide o námietku sťažovateľa, že súd nesprávne vyhodnotil spresnenie označenia žalovaného a toto spresnenie nesprávne vyhodnotil, keď nepripustil zmenu účastníka konania na strane žalovaného, Ministerstvo spravodlivosti SR sa stotožňuje s názorom Najvyššieho súdu, že za účastníka konania nemožno považovať toho, kto nebol žalobcom v žalobe označený. V danom prípade žalobca až v odvolacom konaní za žalovaného označil Slovenskú republiku - Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Nešlo preto o spresnené, doplnené alebo opravené označenie v žalobe už skôr označeného účastníka konania, ale o označenie úplne iného (odlišného subjektu), ktorý v konaní doposiaľ nevystupoval. Dovolací súd tak vyhodnotil postup odvolacieho súdu ako procesné správy, ktorý nemal za následok odňatie možnosti

konat' pred súdom. Takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu v konkrétnom prípade nemohol znamenať odopretie prístupu sťažovateľa k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch.

Rovnako je potrebné uviesť, že v prejednávanej veci bol žalobca zastúpený advokátom (teda realizoval právo podľa čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy) a bolo vecou (povinnosťou) advokáta, aby sa postaral o to, aby na súd podal kvalifikované podanie za situácie, kedy je (z obsahu zákona č. 514/2003 Z. z.) nepochybné, že žalovaným môže byť len štát zastúpený príslušným orgánom. Okrem toho názor, že v sporovom konaní nemožno spresniť, doplniť alebo opraviť označenie žalovaného zo štátneho orgánu na štát je potvrdené platnou súdnou judikatúrou v podmienkach Slovenskej republiky.»

Podľa žalovaného sa najvyšší súd akceptovateľným spôsobom vyrovnal aj s námietkou sťažovateľa týkajúcou sa prípustnosti dovolania pre procesnú vadu konania spočívajúcu v nesplnení poučovacej povinnosti odvolacím súdom. Žalovaný v tejto súvislosti zdôrazňuje, že:

«Ústavný súd v súvislosti s námietkou sťažovateľa už vyjadril názor, že zákonodarca zakotvil v Občianskom súdnom poriadku všeobecnú poučovaciu povinnosť súdov v občianskom súdnom konaní, pričom vymedzil vecný a osobný rozsah tejto povinnosti. Súdny sú povinné poučovať účastníkov konania, ktorí nie sú zastúpení advokátom. Poučenie poskytuje o procesných právach a povinnostiach účastníka. Je preto absurdné, keď sa advokát poznávajúci právnu úpravu, konkrétne zákon č. 514/2003 Z. z. a zároveň nereagujúci na námietku pasívnej vecnej legitímácie, pokúša prenášať svoje pochybenie na súd. Ďalej tiež podľa názoru ústavného súdu „poučovaciu povinnosť súdu nemožno vo všeobecnosti vykladať tak, že by mal súd poučovať účastníkov o hmotnom práve, pretože potom by už nešlo o odstraňovanie väd podania, ktoré bránia prerokovaniu a rozhodnutiu veci, ale išlo by o radu účastníkovi, ako by mal postupovať, aby bol prípadne vo veci úspešný. To by znamenalo inter alia tiež porušenie práva účastníka na rovnaké postavenie v prebiehajúcim súdnom konaní“ (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 223/2013-56 zo dňa 19. júna 2013). Vo svetle rozhodnutí ústavného súdu možno preto názor najvyššieho súdu ohľadom poučovacej povinnosti súdu len o procesných právach a povinnostiach účastníka považovať za ústavne súladný.»

Právny zástupca sťažovateľa podaním z 5. decembra 2016 ústavnému súdu oznámil, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci, a zdôraznil, že dôvody uvedené v sťažnosti považuje za správne.

Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu sťažovateľa a predsedníčky najvyššieho súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažnostná argumentácia sťažovateľa je v podstatnom založená na tvrdení, že právny záver najvyššieho súdu vyjadrený v napadnutom uznesení o neprípustnosti dovolania proti napadnutému rozsudku krajského súdu podľa § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) vyslovený v súvislosti s posúdením otázky pasívnej vecnej legitímácie žalovaného je nesprávny a z ústavného hľadiska neakceptovateľný.

Sťažovateľ sa v prvom rade domáha, aby ústavný súd vyslovil, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 v spojení s čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 1 dodatkového protokolu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 3 ústavy každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

V súlade s čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva. Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.

II.1 K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

Ústavný súd rešpektoval pri ústavnom prieskume veci sťažovateľa svoju ustálenú judikaturu, v ktorej opakovane zdôrazňuje, že zásadne nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z postavenia ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti však vyplýva, že môže preskúmavať rozhodnutia všeobecných súdov v prípade, ak v konaní, ktoré im predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Ústavný súd je oprávnený a povinný posúdiť neústavnosť konania a rozhodovania všeobecných súdov vo veciach, v ktorých niet iného súdu, aby prerokoval a rozhodol o tom, či bolo, alebo nebolo porušené základné právo alebo sloboda účastníka konania pred všeobecným súdom (m. m. I. ÚS 5/00, II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, II. ÚS 83/06).

Ústavný súd ďalej považuje za žiaduce v rámci formulovania všeobecných východísk, ktoré tvoria ústavnoprávny základ jeho rozhodovania o sťažnosti sťažovateľa zvýrazniť, že

každému rozhodnutiu všeobecného súdu musí predchádzať taký postup, ktorý zodpovedá garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle príslušných ustanovení ústavy a príslušnej medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách (v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci ide dohovorom a nim garantované právo na prístup k súdu). Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre opakovane zdôrazňuje, že dohovor a k nemu sa vzťahujúca judikatúra predstavujú pre vnútroštátne orgány záväzné výkladové smernice pre výklad a uplatňovanie zákonnej úpravy jednotlivých komponentov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy, a tým normujú rámec, v ktorom je pred týmito orgánmi možné domáhať sa rešpektovania jednotlivých aspektov „práva na spravodlivé súdne konanie“ (m. m. I. ÚS 49/01, I. ÚS 230/03).

K porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie môže dôjsť predovšetkým vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu (žalobe) fyzickej osoby alebo právnickej osoby (napr. I. ÚS 35/98).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa musí brať do úvahy, že sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu (resp. práva na spravodlivé súdne konanie), ktoré je v demokratickej spoločnosti natoľko favorizované, že pri jeho výkone neprichádza do úvahy (zo strany súdov) ani jeho zužujúci výklad a ani také formálne interpretačné postupy, následkom ktorých by mohlo byť jeho neodôvodnené (svojvoľné) obmedzenie, či dokonca popretie (I. ÚS 2/08).

Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre vychádza z uplatňovania zásady prednosti ústavne konformného výkladu, pričom v konaniach o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb podľa čl. 127 ods. 1 ústavy v tejto súvislosti zdôrazňuje, že z tejto zásady „vyplýva tiež požiadavka, aby v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických alebo právnických osôb. Inak povedané, všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd.“ (II. ÚS 148/06, m. m. IV. ÚS 96/07, IV. ÚS 95/08).

V súvislosti s rozhodovaním o sťažnosti sťažovateľa ústavný súd považuje za žiaduce tiež pripomenúť, že vo svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, pričom pri interpretácii a aplikácii právnych predpisov vychádza zo zmyslu a účelu príslušnej právnej úpravy a dbá o to, aby prijaté riešenie bolo akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, I. ÚS 57/07, IV. ÚS 182/07). Výklad relevantných právnych noriem nemôže byť taký formalistický, aby sa ním v konečnom dôsledku nielen zmaril účel požadovanej súdnej ochrany, ale aj zabránilo v prístupe k súdnej ochrane z dôvodov, ktoré nemožno v právnom štáte spravodlivo pričítať účastníkovi konania, ktorý sa tejto ochrany domáha.

Sťažovateľ spochybňuje ústavnú udržateľnosť záveru najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolania z dôvodu podľa (v čase rozhodovania platného a účinného) § 237 ods. 1 písm. f) OSP, t. j. z dôvodu, že sa mu ako účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, a to z hľadiska ním namietaných väd konania pred okresným súdom a krajským súdom spočívajúcich v nedostatku poučovacej povinnosti v otázke pasívnej legitimácie a v neprihliadnutí na ním uskutočnenú úpravu označenia žalovaného v odvolaní proti rozsudku okresného súdu z 9. októbra 2012.

Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa ako procesne neprípustné odmietol podľa § 243b ods. 5 v spojení s § 218 ods. 1 písm. c) OSP, pričom k námietke sťažovateľa týkajúcej sa vady nesprávneho poučenia zo strany všeobecných súdov uviedol, že

„... poučovacia povinnosť súdu je obmedzená na poučenie účastníkov o ich procesných právach a povinnostiach (procesných úkonoch, ktoré môžu vykonať, ich dôsledkoch a procesnom postupe). Zo žiadnych ustanovení Občianskeho súdneho poriadku nemožno vyvodit' povinnosť súdu poučiť žalobcu o tom, že žalovaný nie je v spore pasívne legitimovaný, nebolo by to poučením o procesných právach a povinnostiach, ale poučením o hmotnom práve, ktoré súd nie je povinný ani oprávnený poskytnúť (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 4 Obo 285/1993). Teda nepoučenie súdov nižších stupňov o tomto nedostatku žalobcu nie je vadou, ktorou by bola odňatá možnosť žalobcovi konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) O. s. p.“.

V nadväznosti na citované ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f) OSP sa rozumie taký závadný (nesprávny) procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva na účely ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 ods. 1 písm. f) OSP významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva (k tomu pozri napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 96/2010 z 20. mája 2010).

Nedostatok pasívnej legitimácie znamená, že niekto, o kom žalobca tvrdí, že je nositeľom hmotnoprávnej povinnosti, nositeľom hmotnoprávnej povinnosti nie je. Určenie právneho subjektu, ktorý je v danom prípade nositeľom hmotnoprávnej povinnosti, má zásadný význam z hľadiska určenia vecnej pasívnej legitimácie na strane žalovaného.

V konkrétnych okolnostiach veci sťažovateľ označil ako žalovaného v konaní o zaplatenie škody v sume 3 429,29 € s príslušenstvom na základe zákona o zodpovednosti za škodu, ktorá mu mala vzniknúť následkom nezákonného rozhodnutia (ide o rozsudok Okresného súdu Nitra sp. zn. 4 T 29/2006 z 23. apríla 2007, ktorým bol sťažovateľ uznaný za vinného zo spáchania trestného činu všeobecného ohrozenia a ktorý bol na základe odvolania rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 4 To 12/2008 z 29. apríla 2008 zrušený a sťažovateľ bol spod obžaloby oslobodený, pozn.) Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, teda orgán oprávnený konať v mene štátu v súlade s § 4 ods. 1 zákona o náhrade škody. Okresný súd rozsudkom z 9. októbra 2012 žalobu zamietol, pričom zdôraznil, že otázka vecnej legitimácie nie je takou vadou návrhu, pri výskyte ktorej má všeobecný súd povinnosť účastníka konania vyzývať na jej odstránenie. Okresný súd zároveň uviedol, že jeho povinnosťou je len skúmať, či žalovaný, ktorý bol v žalobe označený žalobcom, má alebo nemá byť zaviazaný na plnenie, ktorého sa žalobca v žalobe domáha. Keďže sťažovateľ sa domáhal nároku od žalovaného, ktorému povinnosť plniť nevznikla, okresný súd žalobu zamietol. V súvislosti s poučovacou povinnosťou okresný súd zdôraznil, že táto je daná len vo vzťahu k procesným právam a povinnostiam, a to len za predpokladu, že účastník konania nie je zastúpený advokátom (§ 5 ods. 1 a 2 OSP), pričom zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva povinnosť súdu poučiť žalobcu o tom, že žalovaný nie je v spore pasívne legitimovaný, keďže by išlo o poučenie o hmotnom práve. Podľa okresného súdu teda nesprávne určenie okruhu účastníkov nemôže súd odstrániť z úradnej povinnosti a nemôže o tomto nedostatku žalobcu poučiť v súlade s § 5 OSP.

Podľa § 1 písm. a) zákona o zodpovednosti za škodu tento zákon upravuje zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci.

Podľa § 3 ods. 1 zákona o zodpovednosti za škodu štát zodpovedá za podmienok ustanovených týmto zákonom za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci, okrem tretej časti toho zákona, pri výkone verejnej moci

- a) nezákonným rozhodnutím,
- b) nezákonným zatknutím, zadržaním alebo iným pozbavením osobnej slobody,
- c) rozhodnutím o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutím o väzbe, alebo
- d) nesprávnym úradným postupom.

V súlade s § 4 ods. 1 písm. a) bodom 1 zákona o zodpovednosti za škodu vo veci náhrady škody, ktorá bola spôsobená orgánom verejnej moci podľa § 3 ods. 1, koná v mene štátu Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, ak škoda vznikla v dôsledku rozhodnutia vydaného súdom...

Podľa § 79 ods. 1 piatej vety OSP ak je účastníkom štát, návrh musí obsahovať označenie štátu a označenie príslušného štátneho orgánu, ktorý bude za štát konať.

V súlade s § 43 ods. 1 OSP sudca alebo poverený zamestnanec súdu uznesením vyzve účastníka, aby nesprávne, neúplné alebo nezrozumiteľné podanie doplnil alebo opravil v lehote, ktorú určí, ktorá nemôže byť kratšia ako desať dní. V uznesení uvedie, ako treba opravu alebo doplnenie vykonať. Ak ide o podanie, ktoré by mohlo byť podľa svojho obsahu návrhom na začatie konania, odošle súd uznesenie do 60 dní od doručenia takéhoto podania.

Vo vzťahu k výkladu a aplikácii § 43 ods. 1 a 2 OSP už ústavný súd judikoval, že musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Všeobecný súd musí vykladať a používať označené ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Interpretáciou a aplikáciou týchto ustanovení Občianskeho súdneho poriadku nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu bez zákonného podkladu. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že všeobecné súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov. Prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania a nadmerný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov účastníkov, ktoré nemajú oporu v zákone, ktoré idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam na ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu. Sám Občiansky súdny poriadok to vyjadroval tak, že umožňoval odmietnuť podanie podľa § 43 ods. 2 len vtedy, ak v konaní nebolo možné pre nedostatky podania pokračovať. Pokračovanie v konaní treba chápať ako možnosť súdu konať a rozhodovať bez zásadnejších prekážok, akými sú neodstrániteľné alebo neodstránené nedostatky podaní (m. m. I. ÚS 139/02 a II. ÚS 154/08).

Ústavný súd už rovnako vo svojej doterajšej judikatúre konštatoval, že zákonodarca zakotvil v Občianskom súdnom poriadku všeobecnú poučovaciu povinnosť súdov v občianskom súdnom konaní, pričom vymedzil vecný a osobný rozsah tejto povinnosti. Súdy sú povinné poučovať účastníkov konania, ktorí nie sú zastúpení advokátom. Poučenie poskytujú o procesných právach a povinnostiach účastníka. V ďalších častiach Občianskeho súdneho poriadku je zakotvená osobitná poučovacia povinnosť súdu (napr. § 43 ods. 1, § 49 ods. 5 a § 52 ods. 1), ktorou je súdu výslovne uložené, aby v konkrétnych procesných situáciách osobitne poučil účastníka, a to v záujme ochrany jeho záujmov. Poučovacia povinnosť uvedená v § 43 ods. 1 OSP smeruje k tomu, aby boli vady žaloby odstránené, a preto je súd povinný

účastníka konania (žalobcu) poučiť, ako treba opravu alebo doplnenie žaloby vykonať. Po splnení tejto povinnosti všeobecným súdom záleží už len na účastníkovi konania, či tieto vady odstráni alebo či bude jeho podanie odmietnuté (k tomu pozri I. ÚS 540/2015).

Ústredný orgán štátnej správy, ktorý v žalobe označil sťažovateľ, nie je síce orgánom zodpovedným za škodu v zmysle zákona o zodpovednosti za škodu, nie je teda ani nositeľom právnej povinnosti a nie je ani pasívne legitimovaný. Už zo samotnej žaloby ale vyplýva, že sa ňou sťažovateľ domáhal zaplataenia finančnej sumy z titulu náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci v súlade so zákonom o zodpovednosti za škodu, pričom svoj nárok vyvodzoval zo zákona o zodpovednosti za škodu, z ktorého je v súlade s § 1 a § 3 ods. 1 písm. a) zrejma zodpovednosť štátu, aj keď v žalobe označil za pasívne legitimovaný subjekt Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, teda orgán, ktorý je oprávnený v mene štátu konať.

Uvedenú skutočnosť, preferujúc materiálny prístup k ochrane ústavnosti, ústavný súd považuje za podstatnú z hľadiska posudzovania sťažnosti sťažovateľa. Ak bol totiž žalobcom (sťažovateľom) v žalobe ako žalovaný označený len orgán oprávnený v mene štátu konať (Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky), pričom z iných častí žaloby zjavne vyplývalo, že smeruje proti štátu, bolo podľa názoru ústavného súdu namieste, aby vo veci sťažovateľa konajúci všeobecný súd pristúpil k aplikácii § 43 ods. 1 OSP pre vadu žaloby spočívajúcu v jej nezrozumiteľnosti z dôvodu neurčitosti. V zmysle označeného ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku bolo podľa názoru ústavného súdu povinnosťou okresného súdu sťažovateľa na odstránenie tejto vady vyzvať. Okresný súd však takto nepostupoval, ale žalobu meritórne posúdil a zamietol ju. Aj napriek tomu, že v odvolaní proti rozsudku okresného súdu z 9. októbra 2012 sťažovateľ namietal nedodržanie poučovacej povinnosti zo strany okresného súdu, keďže z jeho žaloby jednoznačne vyplývalo, že sa svojho nároku na náhradu škody domáha proti štátu, krajský súd z nedostatku v postupe okresného súdu nevyvodil žiadny dôsledok, naopak, odvolací súd svojím postupom a rozhodnutím prísne formalistický postup okresného súdu odobril.

Na podporu svojej doterajšej argumentácie ústavný súd pripomína, že aj samotný najvyšší súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre už viackrát dospel k právnomu záveru, že riadne označenie štátu ako žalovaného účastníka konania je náležitosťou riadneho návrhu, bez ktorého nemožno v konaní pokračovať. Štát je ako účastník konania označený riadne, ak je súčasne s ním označený príslušný orgán, ktorý má v mene štátu konať, s uvedením jeho názvu a sídla. Pokiaľ nie je žalovaný takto riadne označený, súd v zmysle § 43 OSP žalobcu poučí a vyzve ho na doplnenie alebo opravu žaloby (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 64/2011 z 28. októbra 2011, uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 149/2011 z 26. septembra 2012 a uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 193/2009 z 29. septembra 2009).

Vzhľadom na dosiaľ uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že vo veci sťažovateľa sú splnené podmienky na jeho ingerenciu do záverov najvyššieho súdu vyjadrených v napadnutom uznesení, ktoré z materiálneho hľadiska nerešpektujú kľúčové obsahové súčasti základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nemožno z hľadiska jeho záveru o neprípustnosti dovolania proti napadnutému rozsudku krajského súdu vo vzťahu k sťažovateľom uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP z dôvodu odňatia možnosti sťažovateľa konať pred súdom považovať z ústavného hľadiska za akceptovateľné a udržateľné. Neuplatnenie osobitnej poučovacej povinnosti vo veci sťažovateľa konajúcich všeobecných súdov podľa

názoru ústavného súdu v posudzovanej veci predstavovala taký závadný procesný postup, ktorým sa sťažovateľovi ako účastníkovi konania znemožnila realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva na účely ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Výklad, ktorý najvyšší súd uplatnil pri posudzovaní prípustnosti dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľa, považuje ústavný súd za prehnane formalistický, ktorý vo svojich dôsledkoch zasiahol do podstaty základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a jeho práva na spravodlivé súdne konanie s účinkami *denegationis iustitiae*.

Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že najvyšší súd napadnutým uznesením porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Keďže ústavný súd vyslovil, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu v súvislosti s námietkou týkajúcou sa osobitnej poučovacej povinnosti a existencie vady majúcej za následok odňatie možnosti konať pred súdom došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo bez právneho dôvodu, aby sa ústavný súd zaoberal osobitne námietkou sťažovateľa o existencii vady spočívajúcej v odňatí možnosti konať pred súdom z dôvodu, že krajský súd neprihliadol na sťažovateľom uskutočnenú úpravu označenia žalovaného. V konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci však aj táto skutočnosť bez osobitného vyhodnocovania podporuje z hľadiska naplnenia požiadavky spravodlivého súdneho rozhodovania záver ústavného súdu vyjadrený v bode 1 výroku tohto nálezu.

II.2 K namietanému porušeniu základného práva na podľa čl. 46 ods. 3 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu

Vo vzťahu k základnému právu na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu alebo jeho nesprávnym úradným postupom garantovanému prostredníctvom čl. 46 ods. 3 ústavy ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre vyslovil, že nie je absolútne, ale v záujme zabezpečenia právnej istoty podlieha (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy) zákonným obmedzeniam upravujúcim predpoklady na jeho uplatnenie (III. ÚS 155/2011).

Zmyslom a účelom zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci je ustanoviť v súlade s čl. 46 ods. 3 ústavy podmienky, za ktorých vzniká právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom, a to spôsobom, ktorý umožňuje odškodniť všetky prípady, v ktorých bola poškodenému spôsobená škoda takým rozhodnutím alebo postupom orgánu verejnej moci, ktoré boli neskôr posúdené ako nezákonné.

V konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci je celkom zjavná priama príčinná súvislosť medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a základným právom podľa čl. 46 ods. 3 ústavy. Ak ústavný súd už dospel k záveru, že vo veci sťažovateľa došlo prehnane formalistickým posúdením prípustnosti dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP najvyšším súdom k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, tak nemohol dospieť k inému záveru vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 3 ústavy, keďže sťažovateľovi bolo v dôsledku *denegationis iustitiae* znemožnené vôbec si uplatňovať právo na náhradu škody, ktorá mu podľa jeho názoru vznikla v súvislosti s nezákonným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci (bod 1 výroku tohto nálezu).

II.3 K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením najvyššieho súdu

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu sa ústavný súd riadil princípom minimalizácie svojich zásahov do právomoci všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy preskúmané (IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010).

Uvedené vyplýva z jeho subsidiárneho postavenia pri ochrane základných práv a slobôd. Vychádzal pritom v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08) z toho, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu a jeho zrušením (pozri ďalej) sa otvára priestor na to, aby sa všeobecné súdy v ďalšom konaní samy vysporiadali s ochranou uvedených práv hmotného charakteru. Vyslovením porušenia základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu by zároveň ústavný súd prejedikoval samotné rozhodnutie všeobecného súdu vo veci uplatneného nároku na náhradu škody z titulu nezákonného rozhodnutia orgánu verejnej moci.

Ústavný súd preto tejto časti sťažnosti sťažovateľa nevyhovel, uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu subjektívnych hmotných práv účastníkov konania pred ich ochranou v konaní pred ústavným súdom (bod 4 výroku tohto nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Na účely zaistenia účinnej ochrany základných práv sťažovateľa zaručených ústavou a práva zaručeného dohovorom ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

V ďalšom konaní bude úlohou najvyššieho súdu postupovať spôsobom, ktorý bude ústavne konformný a bude v súlade s právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto náleze, a to v súvislosti s posúdením prípustnosti dovolania pre vadu spočívajúcu v absencii osobitnej poučovacej povinnosti majúcej za následok odňatie možnosti konať pred súdom.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom právnym zástupcom Ľubomírom Samuelom prom. práv., Horná 27, Banská Bystrica.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľ si uplatnil úhradu trov konania v sume 303,16 €.

Ústavný súd priznal úhradu za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) vykonané v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd vychádzal pri rozhodovaní o priznaní trov konania z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2015 (úkony právnej služby vykonané v roku 2016), ktorá bola 858 €.

Sťažovateľovi ústavný súd priznal za každý úkon sumu 143 €, čo predstavuje spolu 286 €, a režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za 2 úkony po 8,58 €. Celková suma úhrady trov konania predstavuje sumu 303,16 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov konania je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.